

Jørgen Rathlou til Krogsgaard og hans Bønder.

Velbyrdig Jørgen Rathlou paa Krogsgaard var i 1640 i en bitter Strid med en Del af sine Fæstere. Han var af holstensk Afstamning og havde næppe den rette Forstaaelse af de vestjydske Bønder. Der var ogsaa en af Bønderne, der paastod, »at siden Gregers Clemmensen blev Foged til Krogsgaard, da kunde der hverken være Fogder eller Tjenere (Fæstere) tilhobe«. Og dermed maa vel antydes, at ikke blot Bønderne, men ogsaa Ridefogderne, har fundet Naadigherrens Optræden utaalelig. 1640 var Johan Stueck Pettersøn Foged. —

Den dybeste Grund til Striden var dog nok den, at Rathlou vilde tvinge Bønderne til at yde mere Hovarbejde, end de var vant til. Nogle Bønder fra Skast, Brixbøl og Andrup vidner da paa Tinget 21. April 1640, »at de saavel som andre deres Medtjenere af hver Gaard haver gjort dette efternævnte Arbejde til Krogsgaard siden næst forgangen Ribe Marked. Først udi Laden med Tærsken, Kasten og Opbæren og andet i 30 Dage, og andet gangende Arbejde i 20 Dage. Og saaede de Rug forleden Høst i 4 Dage, og fælde i 2 Dage, som er tilhobe 8 Dages Pløjen. Nok havde de kørt 5 Riber Ægter, 1 Skovægte paa 6 Mile og 1 stakket (kort) Ægte.«

Skønt Ribe paa den Tid havde to store Markeder, forstod man i Almindelighed med »Riber Marked« Efteraarsmarkedet, Vor Frue Marked, der holdtes i September. Det er da ogsaa det, der menes i Vidneudsagnet ovenfor. Det opgivne Hoveri gælder altsaa ca. 7 Maaneder.

— Det var samme Aar, Jørgen Rathlou stævnedede en af sine Bønder, Jakob Mouridsen i Tude, for en Stu-

dehandel og lod følgende Skrivelse oplæse i Retten: »Eftersom jeg haver været udi Køb med min Tjener, Jakob Mouridsen i Tude, om et Par Græs Øksne forleden Høst Anno 1638.(!) Hvilke forne Øksne han straks efter imod min Vilje og Minde har bortsolgt, førend jeg nogen endelig Køb med ham til eller fra derom kunde slutte, hvorfor jeg formener forne Jakob Tude dermed Uret at have gjort og derfor at lide Tiltale og straffes som vedbør, efterdi jeg gerne vilde have betalt dem saa dyre som en fremmed, og er herpaa Dom begærende. — Datum Kroxgaard 5. Maj 1640.«

Jakob Tude svarede ogsaa skriftligt: »Eftersom min gunstige Husbond, ærlig og velbyrdig Mand Jørgen Rathlou til Kroxgaard, har ladet mig stævne for et Par Øksne, han var i Handel med mig om, og jeg et Par Gange har ham tilbuden, da han ikke vilde give mig den Værdi, de billigen kunde koste, og jeg dennem derefter i min Nød og Trang til anden, som vilde give Værdien, har solgt, formener jeg ingen Uret at have gjort. Begærendes gerne, den gode Mand slig Tiltale mod mig skal lade falde, mens, dersom jeg derfor skal overiles, da skyder jeg mig til Recessen, som jeg formener skal formelde, at ingen Bonde skal trænges til af sin Husbond at sælge sin Vare, og formener jeg for den gode Mands Tiltale quit at være. Datum Tude 5. Maj 1640.«

Retten gav Bonden Medhold og frifandt ham pure.

(Kilde: Skast Herreds Tingbog 1640).

H. K. Kristensen.
